

Rudolf Steiner - Správné a nesprávné pojetí lásky

(výňatek z knihy "Tajemství prahu" , vydalo nakladatelství Fabula - Hana Jankovská, Hranice 2000)

O tom, jak se může Lucifer dostat k člověku, je možné si učinit představu, jestliže pohlédneme duševním okem na jev lidského života, který v nejširším smyslu označujeme jako lásku a který je v lidském řádu světa v podstatě vzato základem vlastního mravně-morálního života. O této lásce v nejširším smyslu musíme říci následující. Láska ve fyzicko-smyslovém světě je absolutně chráněná před každým neoprávněným zásahem Luciferovým, pokud vystupuje tak, že člověk milovanou bytost miluje pro ni samu. Když před námi vystupuje nějaká bytost, druhý člověk nebo bytost jiných přírodních říší, tu vystupuje s určitými vlastnostmi. Jsme-li přístupní dojmům, máme-li nepředpojatou vnímavost pro tyto vlastnosti, pak v nás probouzejí lásku, pak ani nemůžeme jinak, než tu bytost milovat. Jsme touto bytostí pohnuti k lásce. Tato láska, kdy příčina lásky není v tom, kdo miluje, ale je v milované bytosti, to je ten způsob, ta forma lásky ve smyslovém světě, která je absolutně chráněná před každým luciferským vlivem.

Ovšem budete-li pozorovat lidský život, můžete brzy zjistit, že do lidského života také působí jiný druh lásky. Je to láska, kdy člověk miluje, protože on sám má určité vlastnosti, které se cítí uspokojené, uchvácené a potěšené, může-li tu nebo onu bytost milovat. Potom miluje kvůli sobě, miluje proto, že je tak a tak uzpůsobený, a toto zvláštní uzpůsobení cítí svou spokojenost v tom, že miluje druhou bytost. Vyjadřuje to Maria k napomínání Benedicta ve 2. obrazu *Strážce prahu*:

***Co mě tak v té lásce silně žene,
když v přítelově bytosti a v jeho tvorbě
svůj život duše vidím působit?
Pak tedy hledám uspokojení
pocit'ované z mé bytosti samé
a žiji v bludu, že nejsem sobecká.***

Zůstalo mi však ukryto, že v příteli jen sebe zrcadlím.

Pohleďte, tato láska, kterou bychom mohli nazvat láskou egoistickou, zde musí také být. Nesmí snad v lidstvu chybět. Neboť všechno, co můžeme v duchovním světě milovat, duchovní skutečnosti, všechno, co v nás může žít láskou jako touha obsáhnout bytosti duchovního světa a poznat duchovní svět, to přirozeně pochází rovněž ze smyslové lásky k duchovnímu světu, ale tato láska k duchovnu, ta musí - ne snad jenom smí - ale nutně musí nastat kvůli

nám. Jsme bytostmi majícími své kořeny v duchovním světě. Je naší povinností abychom se utvářeli dokonale, jak jen je to možné. Duchovní svět musíme milovat kvůli sobě, abychom z duchovního světa do své vlastní bytosti dostali pokud možno co nejvíce síly. V duchovní lásce je tento osobní, individuální živel, dalo by se říci, tento egoistický živel lásky, plně oprávněný, neboť vytrhuje člověka ze smyslového světa a vede ho vzhůru do světa duchovního, přivádí ho k plnění nutné povinnosti, aby činil sebe stále dokonalejším a dokonalejším.

Lucifer má však tendenci míchat oba tyto světy dohromady. A všude v lidské lásce, kde člověk ve fyzicko-smyslovém světě miluje s egoistickým nádechem, kvůli sobě, je tomu tak proto, že Lucifer chce smyslovou lásku učinit podobnou lásce duchovní. Pak ji může vytrhnout ze smyslového světa a vést ji do své zvláštní říše. Takže luciferským impulsům je vystavená všechna láska, která se může nazvat láskou egoistickou, není-li zde tedy kvůli milované bytosti, ale kvůli bytosti milující. Uvážíme-li řádně, co bylo právě řečeno, pak již snadno přijdeme na to, že zvlášť v současné době, v materialistické kultuře současnosti všechno podněcuje k tomu, aby se poukázalo na tyto luciferské svody v lásce vůči životu.

Tímto luciferským pojetím lásky je proniknutá velká část naší dnešní vědecké literatury a vědeckého názoru, zvlášť v lékařství. Velkou částí naší lékařské vědy je luciferský element v lásce přímo hýčkán. Kdybychom chtěli mluvit přesněji, museli bychom se ovšem dotknout poněkud choulostivé oblasti. Mužům se neustále říká, neboť se dává přednost především pokolení mužskému, že musí pěstovat určitou oblast lásky, protože je to nezbytné pro jejich zdraví, tedy kvůli nim samotným a v tomto směru se jim poskytuje mnoho rad. Doporučují se jim určité zážitky v lásce, které nepocházejí z lásky k druhé bytosti, ale z toho, že je to údajně nutné pro jejich mužský život. S takovými názory se setkáme a i když vystupují sebevíc v plášťku vědeckosti, nejsou ničím jiným než inspiracemi luciferského elementu. Velká část vědy je tak přímo prostoupená luciferskými názory a Lucifer nachází nejlepší rekruty pro svou říši právě mezi těmi lidmi, kteří si nechávají dávat takové rady, kteří mohou uvěřit, že pro podporování vlastní osoby je nutné pěstovat určité formy života v lásce. Vědět tyto skutečnosti je však naprosto nutné, neboť vždy znovu je nutné zdůraznit, co jsem řekl už včera - čerta ve formě luciferské nebo ahrimanské lidé nepozorují, i kdyby je už držel za límec! Že těmito lidem, kteří jako materialističtí vědci dávají rady, podobné právě naznačeným, za zády sedí Lucifer, to tito lidé nepozorují, popírají ho, protože popírají všechny duchovní světy.

Vidíme, jak na jedné straně závisí na Luciferovi všechno velké a vznešené, co nese a povznáší vývoj lidstva, ale lidstvo musí umět impulzy přicházející od Lucifera udržet v odpovídajících oblastech, neboť všude tam, kde Lucifer vystupuje jako pěstitel krásného zdání, jako pěstitel uměleckých podnětů, tam z jeho činnosti v lidstvu vzniká něco velkého a vznešeného. Ale je také stinná stránka luciferské činnosti. Lucifer všude vyvíjí úsilí, aby duševní citovost

odtrhl od smyslovosti, aby ji osamostatnil a prostoupil egoismem. Potom v duševní citovosti vystupuje živel svévole a podobné momenty, takže si člověk ve své svobodné činnosti vytváří o světě ty nejrůznější ideje takřka z volné ruky. Jak mnozí lidé filosofují, jako by to třepali z rukávu, aniž by se starali o to, zda je jejich filosofování zapojuje do všeobecného nutného chodu světového řádu! Filosofující podivní jsou ve světě skutečně velmi rozšíření, jsou zamilovaní do svých mínění a nevyrovnávají luciferský element ahrimanským, který se všude musí tázat, zdali to, co se ve fyzicko-smyslovém světě myšlenkově získává, také zapadá do zákonů tohoto fyzicko-smyslového světa. A tak je vidět tyto lidi běhat světem s jejich míněními, jež nejsou ničím jiným než blouzněním nevpravujícím se do světového pořádku. Všechna blouznění, všechny zvrácenosti, svévolných mínění, všechny podivínské názory, všechny nepravé horující idealismy, to vše pochází ze stinných stránek luciferských impulsů.

Jestliže si duše předsevzala učinit se sebou to, co ji činí schopnou pohlížet do duchovního světa, pak ovšem musí sama převzít určitou úlohu, kterou jinak vykonávají podvědomé regulátory duševního života. Aby člověk v obyčejném životě nevnášel zvyky a zákonitosti jedné říše do druhé, o to pečuje všeobecný řád přírody, neboť tento všeobecný řád přírody by se dostal do úplného zmatku, kdyby se světy míchaly dohromady. Právě jsme zdůraznili, že pro duchovní svět se láska musí vyvinout tak, že se člověk především musí vyvíjet pronikáním své vlastní bytosti vnitřní silou, že musí vyvíjet úsilí k vlastnímu zdokonalování. Musí se dívat sám na sebe, když vyvíjí lásku k duchovnímu světu. Přenese-li však tento druh popudů, které ho v duchovním světě mohou vést k tomu nejvznešenějšímu, do smyslovosti, pak zde mohou tyto popudy vést k tomu nejohavnějšímu.

Jsou lidé, kteří v zevním fyzickém prožívání, v tom, co po celý den dělají, se vůbec nebo nijak zvlášť o duchovní svět nezajímají. V naší době - říká se - prý těchto lidí není ani nějak málo. Jenže příroda si nenechá se sebou provádět pštroší politiku. Taková pštroší politika je v tom, že pták strčí hlavu do písku a pak věří, že věci, které on sám nevidí, zde nejsou. Materialisticky smýšlející lidé věří, že duchovní svět zde není, protože ho oni nevidí. Jsou pravými pštrosy. Ale v hlubinách jejich vlastní duše nezmizela touha po duchovním světě snad proto, že ho lidé zapírají, že se pro něj ohlušují. Duchovní svět zde je, v každé lidské duši je živý popud, živá láska k duchovnímu světu, i v materialistických duších. Vzhledem k tomuto popudu se však lidé přivádějí do duševní mdloby. Ale existuje zákon, že je-li něco na jedné straně ohlušením zatlačeno, vyjde to ven na straně opačné, a následkem toho se egoistický popud více vtlačuje do smyslových pudů. Onen druh lásky, který je oprávněný jen pro duchovní svět, pak vplyne do smyslových pudů, vášní, žádostí atd., a právě tím se pak stávají tyto smyslové pudy perverzními. Perverzity smyslových pudů, všechny ohavné abnormality smyslových pudů jsou protějškem toho, co by v duchovním světě bylo vysokými ctnostmi, kdyby se síly, které jsou pak vlévány do fyzického světa,

vynaložily ve světě duchovním. Kdyby se toho, co se ve smyslovém světě stává významným v hnusných, zavrženíhodných pudech použilo ve světě duchovním, mohlo by se v tomto duchovním světě dosáhnout toho nejvznešenějšího. To je nesmírně důležité a je třeba se nad tím zamyslet.

Tedy i v této oblasti vidíme, jak se vznešenost převrací v ohavnost, nebere-li se odpovídajícím způsobem zřetel na rozhraní mezi světem fyzicko-smyslovým a světem nadsmyslovým a nedoceňuje-li se. Jasnozřivé vědomí se musí vyvíjet tak, aby jasnozřivá duše mohla v nadsmyslových světech žít přiměřeně zákonům těchto nadsmyslových světů, ale musí být schopná zase se vrátit nazpět do života v těle, aniž by se v normálním fyzicko-smyslovém světě dala mýlit zákonitostmi světů nadsmyslových.